

С Т А Н О В И Щ Е

от доц. д-р Андроника Мартонова, ИИИЗк – БАН

за Веселина Любомирова Мирева

за присъждане на образователната и научна степен *доктор*

по научната специалност

5.7. Теория и история на архитектурата;

Институт за изследване на изкуствата, БАН

ТЕМА НА ДИСЕРТАЦИЯТА:

Хартията в архитектурата. Тенденции и иновации.

с научен ръководител доц. д-р арх. Стела Ташева, ИИИЗк - БАН

Процедурните изисквания по защита на дисертационния труд са спазени. Докторантката Веселина Любомирова Мирева е представила необходима пакет от документи, според ЗРАСБГ и Правилника на БАН и ИИИЗк за неговото прилагане. Авторефератът адекватно отразява основните положения и приносите в дисертационния труд. Публикациите по дисертацията са впечатляващите 7 (седем) на брой, на български и на английски език в издания с научно рецензиране. А изнесените от докторанта доклади във връзка с дисертационния труд са 6 (шест) на брой, при това на национални и международни форуми, както у нас така и в Испания. Позволявам си да започна т.нар. жанр на становището именно с тази фактология, защото по изискване на защита за докторска дисертация се изисква много по-малък брой. Кандидат Мирева обаче е положила максимално усилия за апробация на изследователската си работа, представяйки в научно обръщение аспекти от проучването си. Тук бих искала да подчертая и желанието на докторанта да се представи достойно и на реномиран международен форум, какъвто е "*International Conference Architectonics Network: Mind, Land and Society*", в Барселона, Каталунски Политехнически университет.

Дисертационният труд „*Хартията в архитектурата. Тенденции и иновации.*” е с цялостен обем от 154 страници (текстова част, прецизно сепарирана библиография) плюс 79 страници отделно са предоставени приложенията – впечатляващ илюстративен материал, много точно онагледяващ аспекти от труда по глави, с надписи под снимка на български и английски, и източник на визуалния обект). Посочените бележки под линия в същинския текст са 225. Текстът предоставен за защита на образователната и научна степен „*доктор*” по професионално

направление 5.7. *Архитектура строителство и геодезия*, научна специалност *Теория и история на архитектурата*, съдържа увод (постановка на изследването), три големи глави разделени на подглави, заключение.

В своя дисертационен труд „*Хартията в архитектурата. Тенденции иновации*” Веселина Мирева ни представя една неминуемо изключително интересна, но и актуална тема, на фона на все по-честите глобални катаклизми, белязани от климатични промени, застрашена природна среда и изискващи нови, радикални, екологични (приятелски към Земята / Earth Friendly) решения. Работата ѝ е центрирана върху творчеството на японския архитект Шигеру Бан (и неговото студио), който вече над 30 години активно изследва и прилага на практиката екстериорните и интериорните потенци на хартията като материал. Всъщност Мирева именно навлиза в дълбочина в изследването и на този автор, и на този конструктивен и художествен инструмент в архитектурното творчество. Анализира иновативните решения, които хартията предоставя във временните постройки в различни случаи (било то в контекста на драматичните бедствени положения, или далеч по-приятните фестивални изживявания за т.нар временна архитектура). Абсолютен принос на докторантката в избора на тема и нейната реализация е именно и в това, че никой от българска страна досега на се е занимавал с този обект и тема на изследване. Иначе самата хартия като материал в архитектурата е обект на редица изследвания, идейни разработки и реализации, които и Мирева почтено проследява в текста си.

Смело можем да кажем, че разработката на Веселина Мирева е с висок интензитет на интердисциплинарност на места, защото проблематиката на т.нар. „Хартиена архитектура” (ако ползваме концептите на Шигеру Бан) е немислима без познанието за Изтока. Като специалист по Визуална култура на Източна Азия не мога да не оценя високо приноса във философското, семантично и мултифункционално осмисляне на хартията в традиционните култури на Китай (като зоонообразуваща култура майка по Брагински-Семенцов) за региона, в който попадат и Корея, а оттам и Япония. Изтоковед и в частност японист не би могъл да се справи с такава тема на дисертационния труд, защото се изискват друг тип познание. Както и впрочем само архитект- практик, без изкуствоведския базис. Теорията и историята на архитектурата са специализираната сфера, която фокусира и подчинява отлично източноазиатската тоналност на разработката в контекста на архитектурознанието.

Веселина Мирева си поставя няколко цели и задачи:

- да систематизира архитектурните форми свързани с материала хартия в ареала на съвременната архитектура и строителство;
- да отличи и анализира ефективността, спецификата и трансформацията на хартията като строителен материал;

- да анализира тенденциите в архитектурата по отношение на естетика и функционалност, свързани с традиция и иновация в употребите на един толкова нестандартен и дори екстравагантен материал като хартията;
- да свърже в устойчива триада, по подобие на древнокитайската философия за Идзин: архитектура – човек - природа, където именно хартията е в ипостаса си на естествено свързващо звено, ненарушаващо законите на хармонията;
- да се отгласне от локалната проблематика на традицията в контекста на хартията и Изтока, да мине през културологията (познавайки и позовавайки се на колоси като Елиаде, Нийдам и др.) за да навлезе с размах в глобалното поле на архитектурното изследване в широкия обем на приложимост и разбиране на темата;
- да се акцентира върху екологичните аспекти в анализите на творчеството на Шигеру Бан и сие. (тук особено интересна за мен бе частта с хартиената църква и въобще социалната ангажираност на архитекта в опита де се съчетае, не – да се подчини материалното в полза на духовно).
- да се проследи чрез огромното разнообразие на фестивалните форуми и видимостта, естетиката и идеалната приложимост на хартиено-архитектурните визии на Бан. (В тази аспект, България също не е пропусната.)
- да анализира и обясни технологичните възможности на хартията (като тяло, материал, сглобка, прегъване, модулност, тримерно печатане, конструктивност и елементност, контаминации и диалог с други (не)природни материали.)

Убедено смятам, че в хода на дисертационния труд, Мирева абсолютно успешно е намерила решение и отговори на поставените въпроси и задачи. Ето защо и съм напълно съгласна с приносите на дисертационния труд. Основното все пак да изтъкна: дисертационния труд е пионерски в лоното на българското архитектурознание и изтокознание!

Единствените забележки, която бих могла да поставя са следните: 1) На български език много по-активно се употребява формата даоизъм, а не таоизъм, както е изписан от докторантката. 2) Щеше да е добре да се направи консултация с китаист, за да може някои от изписаните с латиница (не е официалният пипин обаче, а неясно каква система) китайски термини, като например *shu phing* - калиграфски екран, най-вероятно трябва да е *шу пин*, а *hua phing* - живописен екран, съответно *хуа пин*) за да бъдат коректно предадени, транскрибирани на кирилица. Същото важи и за японски понятия и термини – като *шооджу /shōji* - където пък е дадена кирилизация на места, а на други не, или пък неточно (напр. *комаи кобе*, а не *коби*, *мауаташи даке* е изписано

само на латиница, и др.). 3) Хартията и Китай като част от дисертацията са отлично разработени, при това в мяра, без да натежават и развалят баланса, но при положение, че обект на изследване е японски архитект (Шигеру Бан) щеше да е добре да има отделено място и за културологичното и изкуствоведско (ерго архитектуроведско) изложение и за осмислянето на хартията в традицията на Япония още в началото на дисертацията (разгръщането в Трета глава ще звучи много по-логично подредено). Все пак има и тук характерна специфика. 4) Може би лично на мен малко ми липсва в трета глава и традиционното осмисляне на материалния инструментариум, постройки и ландшафт, през призмата на философския поглед на даоизма и чан/дзен направиението на будизма. Този акцент по отношение на средата и архитектурата би бил дискретен и важен. 5) Струва ми се, че по-подходящо би било места на части от втора и трета глава да бъдат препоредени, реструктурирани.

Всичките тези малки забележки, разбира се в никакъв случай не отнемат достойнствата на труда. По-скоро обръщам внимание за един бъдещ етап, тъй като с удоволствие препоръчвам трудът да бъде публикуван във вид на монография.

В ОБОБЩЕНИЕ: дисертационния труд *„Хартията в архитектурата. Тенденции и иновации.”* по примера на творчеството на Шигеру Бан е иновативен, оригинален, интересен и високо приносен труд. Разработен усърдно, компетентно, на високо академично ниво с нужната задълбоченост и познание. (Поздравление за докторанта и неговия научен ръководител!). Езиковия стил е лек, четивен, и същевременно в конвенциите на изисквания академизъм. Текстът се отличава с много добре балансирана интердисциплинарност, положен в широките рамки на културология, изтокознание, архитектурознание (теория и практика) и изкуствознание. Веселина Любомирова Мирева заслужава висока оценка за съвместно завършения труд. Поради това предлагам на уважаемото научно жури да й присъди образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 5.7. Архитектура строителство и геодезия, научна специалност Теория и история на архитектурата.

доц. д-р Андроника Мартонова
Институт за изследване на изкуствата, БАН

24 януари 2020 г., София